

ДЗЯРЖАЎНЫ СТАНДАРТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе
БІБЛІАГРАФІЧНЫ ЗАПІС.

СКАРАЧЭННЕ СЛОЎ І СЛОВАЗЛУЧЭННЯЎ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
Агульныя патрабаванні і правілы

Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу
БИБЛИОГРАФИЧЕСКАЯ ЗАПИСЬ.

СОКРАЩЕНИЕ СЛОВ И СЛОВСОЧЕТАНИЙ НА БЕЛОРУССКОМ ЯЗЫКЕ
Общие требования и правила

System of standards on information, librarianship and publishing
BIBLIOGRAPHIC RECORD.

ABBREVIATION OF WORDS AND WORD COMBINATIONS IN BYELORUSSIAN
General requirements and rules

Дата ўвядзення 2002-07-01

1 Галіна прымянення

Стандарт устанаўлівае агульныя патрабаванні і правілы скарачэння слоў і словазлучэнняў на беларускай мове, а таксама выключныя выпадкі скарачэння слоў, якія часта сустракаюцца ў бібліяграфічным запісе.

Стандарт прызначаны для бібліятэк, органаў навукова-тэхнічнай інфармацыі, Кніжнай палаты, выдаўцоў, якія ствараюць і (ці) выкарыстоўваюць бібліяграфічныя запісы (уключна бібліяграфічныя спасылкі) на розныя віды дакументаў.

Этымалагічныя эквіваленты скарачэння слоў і словазлучэнняў на беларускай мове адпавядаюць скарачэнням на рускай мове згодна з ГОСТ 7.12.

Дазваляецца прымяняць скарачэнні, якія не прадугледжаны ў стандарце, а таксама варыянты скарачэння слоў, якія карацейшыя за тыя, што дадзены ў стандарце, пры наяўнасці даведачнага апарату, які забяспечвае іх расшыфроўку.

2 Нарматыўныя спасылкі

У стандарце выкарыстаны спасылкі на наступныя нарматыўныя дакументы:

ГОСТ 7.1-84 Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе. Бібліяграфічнае апісанне дакумента. Агульныя патрабаванні і правілы састаўлення

ГОСТ 7.12-93 Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе. Бібліяграфічны запіс. Скарачэнне слоў на рускай мове. Агульныя патрабаванні і правілы

3 Правілы скарачэння слоў і словазлучэнняў

3.1 Скарачэнню падлягаюць розныя часціны мовы. Для ўсіх граматычных формаў аднаго і таго ж слова прымяняецца адно і тое ж скарачэнне, незалежна ад роду, ліку, склону, асобы і часу.

Спіс асобных выпадкаў скарачэння агульных слоў і словазлучэнняў прыведзены ў табліцы 1.

Спісы асобных выпадкаў скарачэння слоў і словазлучэнняў, якія найбольш часта сустракаюцца пры апісанні спецыфічных відаў выданняў: нарматыўна-тэхнічных дакументаў, нотных, аўдыёвізуальных, выяўленчых і картаграфічных выданняў і матэрыялаў прыведзены ў табліцах 2 – 5.

СТБ 7.12-2001

Дазваляецца выкарыстоўваць агульнапрынятыя скарачэнні, якія не прыведзены ў табліцы 1, напрыклад:

вышэйшая навучальная ўстанова – ВНУ;
да нашай эры – да н. э.;
сантыметр – см.

3.2 Пры скарачэнні слоў прымяняюць прыём адкідвання, сцяжэння, апускання літар з сярэдзіны слова, ці спалучэнне гэтых прыёмаў, але, незалежна ад прыёму, скарачаць дапускаецца не менш чым да дзвюх літар, напрыклад:

ілюстрацыя – іл.;
інстытут – ін-т.

Скарачэнне слова да адной пачатковай літары дапускаецца толькі для агульнапрынятых скарачэнняў і асобных слоў, якія прыведзены ў табліцы 1, напрыклад:

год (гады) – г., гг.;
старонка – с.

3.3 Назоўнікі скарачаюцца толькі ў выпадку, калі яны прыведзены ў табліцы 1.

Скарачэнні, якія прыняты для назоўнікаў, распаўсюджваюцца на ўтвораныя ад іх прыметнікі, дзеясловы і дзеепрыметнікі, напрыклад:

апрацоўка, апрацаваў, апрацаваны – апрац.

Заўвага – Правілы скарачэння ў бібліяграфічным запісе не распаўсюджваюцца на словы, якія ўтвораны ад назоўнікаў, што прыведзены ў табліцы 1.

3.4 Прыметнікі і дзеепрыметнікі, якія заканчваюцца на:

–аваны	–ейскі	–ічны
–адскі	–ельны	–ічы
–ажны	–ельскі	–кі
–азскі	–енны	–ні
–айскі	–енскі	–ны
–альны	–ентальны	–овы
–альскі	–ены	–одскі
–анскі	–енчы	–орскі
–аны	–енькі	–оўскі
–анькі	–ерскі	–скі
–арскі	–ецкі	–ыйны
–аскі	–ійскі	–ычны
–аўскі	–інскі	–ыяльны
–аўчы	–ірскі	–энькі
–ацкі	–іцкі	

скарачаюць адкідваннем гэтай часткі слова.

Прыметнікі, якія заканчваюцца на:

–графічны
–лагічны
–намічны

скарачаюцца адкідваннем наступных частак слова: –афічны, –агічны, –амічны, напрыклад:

геаграфічны – геагр.;

біялагічны – біял.;

астранамічны – астран.

3.4.1 Калі частцы слова, якая адкінута, папярэднічаюць літары "й", "ў" ці галосная літара, то пры скарачэнні слова неабходна захавць наступную за ёй зычную, напрыклад:

калійны – калійн.;
вярхоўны – вярхоўн.;
ахоўны – ахоўн.

3.4.2 Калі частцы слова, якая адкінута, папярэднічае літара "ь", то слова пры скарачэнні павінна заканчвацца на зычную, якая ёй папярэднічае, напрыклад:

сельскі – сел.;
восеньскі – восен.

3.4.3 Калі частцы слова, якая адкінута, папярэднічае падвоеная зычная, то пры скарачэнні неабходна захаваць адну з зычных, напрыклад:

ваенны – ваен.;
насенны – насен.

3.4.4 Калі слова можна скараціць адкідваннем рознай колькасці літар, то пры яго скарачэнні належыць апускаць максімальную колькасць літар, напрыклад:

эксперыментальны – эксперыментал., эксперымент., эксперым.
належыць скараціць: эксперым.

Калі пры найбольш кароткім варыянце скарачэння ўзнікаюць цяжкасці ў разуменні тэксту бібліяграфічнага запісу, належыць прымяняць больш поўную форму скарачэння, напрыклад:

камічны – каміч.;
клінічны – клініч.;
статычны – статыч.

3.4.5 Прыметнікі і дзеепрыметнікі ў кароткай форме скарачаюць таксама, як і ў поўнай форме, напрыклад:

выдадзены, выдадзена – выд.;
створаная, створана – створ.

3.5 Слова, якія адрозніваюцца толькі прыстаўкамі, скарачаюцца аднолькава, напрыклад:

школьны – шк. народны – нар. аўтар – аўт.
дашкольны – дашк. міжнародны – міжнар. сааўтар – сааўт.

3.6 Пры скарачэнні складаных слоў і словазлучэнняў кожная з частак скарачаецца ў адпаведнасці з 3.2 – 3.6 і табліцай 1. Пры гэтым улічваецца наступнае:

3.6.1 У складаных словах, якія пішуцца злітна, скарачаюць першую альбо апошнюю частку слова ці пакідаюць першыя літары слоў, што ўтвараюць складанае слова, напрыклад:

мікрафіша – мфіша;
відэафанаграма – відэафанагр.

3.6.2 У складаных словах, якія пішуцца праз дэфіс, скарачаюць кожную частку слова і скарачэнне запісваюць таксама праз дэфіс, напрыклад:

фізіка-матэматычны – фіз.-мат.;
прафесійна-тэхнічны – праф.-тэхн.

3.6.3 У словазлучэнні скарачаюць кожнае слова паасобку, напрыклад:

дапаможная картка – дапам. карт.

У асобных ўстойлівых словазлучэннях, якія прыведзены ў табліцы 1, слова скарачаецца толькі ў складзе пэўнага словазлучэння, напрыклад:

тытульны ліст – тыт. л.;
выхадныя даныя – вых. дан.

3.7 Вялікія і малыя літары, а таксама кропкі прымяняюцца ў скарачэннях у адпаведнасці з правісамі беларускай мовы.

3.7.1 Скарачэнне, якое абазначаецца кропкай.

Кропка не ставіцца, калі скарачэнне ўтворана прыёмам сцяжэння ці калі скарачэнная форма заканчваецца на тую ж літару, што і поўнае слова, напрыклад:

выдавецтва – выд-ва.

3.7.2 Абрэвіатурнае скарачэнне запісваецца вялікімі літарамі без кропак, напрыклад:

акцыянернае таварыства – АТ.

4 Прымяненне скарачэнняў слоў і словазлучэнняў

4.1 У бібліяграфічным запісе словы і словазлучэнні скарачаюць ва ўсіх абласцях і элементах бібліяграфічнага апісання і ў іншых частках запісу, які ўключае заглавак, анатацыю і рэферат, з улікам умоў прымянення скарачэнняў, якія абумоўлены ў табліцах 1 – 5.

4.2 Правілы прымянення скарачэнняў слоў і словазлучэнняў у кожным элеменце бібліяграфічнага апісання ўстаноўлены ГОСТ 7.1 і зводам правіл складання бібліяграфічнага запісу.

4.3 Не дазваляецца скарачэнне слоў (акрамя выпадкаў, што прыведзены ў табліцах 1 – 5):

– у асноўным і паралельным загаловку (скарачэнне слоў у загаловку, які прыводзіцца ў звестках аб дакуменце, дзе змешчана састаўная частка, ажыццяўляецца па правілах складання аналітычнага бібліяграфічнага апісання);

СТБ 7.12-2001

– у выпадку, калі пры расшыфроўцы скарачэння магчыма дваякае разуменне тэксту бібліяграфічнага запісу.

Табліца 1 – Спіс асобных выпадкаў скарачэння слоў і словазлучэнняў, якія часта сустракаюцца ў бібліяграфічным запісе

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
А		
абласны аб'яднанне	абл. аб'яд-не	Скарачаецца таксама ў загалоўку Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
аб'яднаны авантытул агульны адаптацыя адбітак адзел аддзяленне аддрукаваны адказы адміністрацыйны акадэмік акадэмія акруга	аб'яд. авантыт. агул. адапт. адб. аддз. аддз-не аддрук. адк. адм. акад. акад. акр.	Скарачаецца таксама ў загалоўку Пры прозвішчы ці назве ўстановы
акруговы акцыянернае таварыства алфавітны альманах анатацыя анталогія апрацоўка апублікаваны арганізацыя аркуш артыкул архіў арыгінал асацыяцыя аўдыёвізуальны аўтаномны аўтар аўтарэфэрат аўтограф афармленне	акр. АТ алф. альм. анат. антал. апрац. апубл. арг. арк. арт. арх. арыг. асац. ав аўт. аўт. аўтарэф. аўтогр. афарм.	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам Тое ж
без выдавецтва без года без месца без цаны бібліяграфія бібліятэка	б. в. б. г. б. м. б. ц. бібліягр. б-ка	Пры лічбах і ў заўвагах
бібліятэчка бібліятэчны біябібліяграфія	б-чка бібл. біябібліягр.	Перад словамі: вобласць, акруга, рэспубліка
Б		
без выдавецтва без года без месца без цаны бібліяграфія бібліятэка	б. в. б. г. б. м. б. ц. бібліягр. б-ка	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам

Працяг табліцы 1

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
біяграфія брашура будаўніцтва будаўнічы	біягр. бр. буд-ва буд.	Пры лічбах Скарачаецца таксама ў загаліку, калі не з'яўляецца першым словам
бюлетэнь бясплатна	бюл. бяспл.	
В		
верасень веснік весці вёска відэакасета відэафанаграма вобласць возера вкладка востраў выдавец выдавецтва	верас. весн. вес. в. вк. відэафанагр. вобл. воз. вokл. в-аў выд. выд-ва	Пры назве Скарачаецца таксама ў загаліку Пры назве У заўвагах Пры назве Скарачаецца таксама ў загаліку, калі не з'яўляецца першым словам
выданне выкананне выканаўца вынаходства выпраўленне выпуск выпускныя даныя выстаўка вытворчы	выд. выкан. выкан. вынаход. выпр. вып. вып. дан. выст. вытвор.	Пры прозвішчы Скарачаецца таксама ў загаліку, калі не з'яўляецца першым словам
вытрымка выхадныя даныя вышэйшы вячэрні	вытрым. вых. дан. выш. вяч.	Пры абазначэнні выпуску газеты
Г		
газета	газ.	Скарачаецца таксама ў загаліку, калі не з'яўляецца першым словам
галоўны гарадскі гаспадарка гаспадарчы гістарычны глава глядзі горад гравюра грампласцінка графік	гал. гар. гасп-ка гасп. гіст. гл. гл. г. грав. грп. граф.	Скарачаецца таксама ў загаліку Пры лічбах і ў заўвагах Пры назве
Д		
даведнік дадатак дадрукоўка	давед. дадат. дадрук.	

Працяг табліцы 1

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
даклад дакумент дапаможнік дапаможны дапаўненне дапрацоўка даследаванне	дакл. дак. дапам. дапам. дап. дапрац. даслед.	Скарачаецца таксама ў загалюўку, калі не з'яўляецца першым словам Пры прозвішчы ці назве ўстановы Скарачаецца таксама ў загалюўку, калі не з'яўляецца першым словам У назве вучонай ступені
дацэнт дзяржаўны	дац. дзярж.	
доктар друкаваны друкарня дысертацыя дыскаграфія дыскусія дыяграма дыяпазітыў дыяфільм дэпаніраваны дэфектны	д-р друкав. друк. дыс. дыскагр. дыскус. дыягр. дыяпаз. дф. дэп. дэф.	У заўвагах
	Ж	
жнівень	жн.	
	З	
завод	з-д	Скарачаецца таксама ў загалюўку, калі не з'яўляецца першым словам Пры назве пасады
загэдчык загалолак запіскі заснавальнік заўвага зацвярджэнне збор твораў	заг. загал. зап. заснав. заўв. зацв. зб. тв.	У значэнні "Працы"
зборнік звыш змяненне значна	зб. зв. змян. знач.	Скарачаецца таксама ў загалюўку, калі не з'яўляецца першым словам Пры лічбах
	І	
ілюстратар ілюстрацыя імяны інстытут	іл. іл. імян. ін-т	Пры прозвішчы
інфармацыйны інфармацыя	інфарм. інфарм.	Скарачаецца таксама ў загалюўку, калі не з'яўляецца першым словам Тое ж
	К	
кааперацыя кабінет каляровы каментарый каментатар	каап. каб. каляр. камент. камент.	Пры прозвішчы

Працяг табліцы 1

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
камісія	каміс.	Скарачаецца таксама ў загатоўку, калі не з'яўляецца першым словам
камітэт	кам.	Тое ж
кангрэс	кангр.	— " —
кандыдат	канд.	У назве вучонай ступені
канферэнцыя	канф.	Скарачаецца таксама ў загатоўку, калі не з'яўляецца першым словам
капейка	к.	Пры лічбах
каробка	кар.	
карта	к.	Пры лічбах
картаграма	картагр.	
картка	карт.	
карціна	карц.	Пры лічбах
карэспандэнт	кар.	Пры прозвішчы ці назве газеты (часопіса)
кастрычнік	кастр.	
каталог	кат.	
кафедра	каф.	
квартал	кв.	
кінафільм	кф	
кіраўнік	кіраўн.	
кіраўніцтва	кіраўн.	
клас	кл.	
кніга	кн.	
копія	коп.	
красавік	крас.	
краявы	краяв.	Скарачаецца таксама ў загатоўку
Л		
лабараторыя	лаб.	
ліпень	ліп.	
ліст	л.	Пры лічбах і ў заўвагах
лістапад	лістап.	
літаграфія	літагр.	
літаратура	літ.	
літаратура і мастацтва	ЛіМ	Назва газеты пры аналітычным апісанні
люты	лют.	
М		
малодшы	мал.	Скарачаецца таксама ў загатоўку
малое прадпрыемства	МП	У выхадных даных і пры назве
малюнак	мал.	
манаграфія	манагр.	
Масква	М.	У выхадных даных
мастак	маст.	Пры прозвішчы
матэматычны	мат.	Скарачаецца таксама ў загатоўку, калі не з'яўляецца першым словам
медыцынскі	мед.	Тое ж
месяц	мес.	
механічны	мех.	Скарачаецца таксама ў загатоўку, калі не з'яўляецца першым словам
мікракарта	мк.	
мікракопія	мкоп.	
мікрафільм	мф.	
мікрафіша	мфіша	
мікрафотакопія	мфотакоп.	

Працяг табліцы 1

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
міністэрства	м-ва	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
Мінск	Мн.	У выхадных даных
навуковы	наук.	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
надзагалолак	надзаг.	
надрукаваны	надрук.	
намаграма	намагр.	Пры назве пасады
намеснік	нам.	
нарматыўны	нармат.	
народны	нар.	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
нацыянальны	нац.	
нотаграфія	нотагр.	
нумар	N	Пры лічбах
паведамленне	паведамл.	
пагінацыя	паг.	
падабраў	падабр.	
падзагалолак	падзаг.	
падручнік	падруч.	
падрыхтоўка	падрыхт.	
паказальнік	паказ.	
папраўка	папр.	
папраўлена	папраўл.	
папулярны	папул.	
партрэт	партр.	
пасёлак	пас.	Пры назве Тое ж
пасёлак гарадскога тыпу	п. г. т.	
пасляслоўе	паслясл.	
пачатак	пач.	Пры лічбах
педагагічны	пед.	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
перавыданне	перавыд.	
перадрукоўка	перадрук.	
пераклад	пер.	Пры прозвішчы
перакладчык	пер.	
пералажэнне	пералаж.	
пераплёт	пер.	
перапрацоўка	перапрац.	
перфакарта	перфак.	
перфастужка	перфастуж.	
план	пл.	
прадметны	прадмет.	
прадмова	прадм.	
прамысловасць	прам-сць	
прамысловы	прам.	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
прафесар	праф.	Пры прозвішчы ці назве ўстанова
прафесійны	праф.	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
прафесіянальны	праф.	Тое ж

Працяг табліцы 1

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
слупок	слп.	Пры лічбах і заўвагах
снежань	снеж.	
спецыфікацыя	спецыф.	
спынены	спын.	
стагоддзе	ст.	Пры лічбах
станіца	ст-ца	Пры назве
станцыя	ст.	Тое ж
старонка	с.	Пры лічбах і заўвагах
старшы	стар.	
старшыня	старш.	Пры назве ўстановы
старэйшы	ст.	Скарачаецца таксама ў загаловак
статыстычны	стат.	
студзень	студз.	
ступень	ступ.	
стэнаграма	стэнагр.	
стэрэатыпны	стэр.	
сумеснае прадпрыемства	СП	У выхадных даных і пры назве
сшытак	сш.	
сяло	с.	Пры назве
	Т	
табліца	табл.	
таварыства	т-ва	Скарачаецца таксама ў загаловак, калі не з'яўляецца першым словам
таварыства з абмежаванай адказнасцю	ТАА	У выхадных даных і пры назве
твор	тв.	
том	т.	Пры лічбах і ў заўвагах
транспарт	трансп.	
тыпаграфія	тыпагр.	
тыраж	тыр.	
тытульны ліст	тыт. л.	
тэзісы	тэз.	
	У	
уводзіны	уводз.	
уводзіцца	уводз.	
узнаўленне	узнаўл.	
укладальнік	уклад.	Пры прозвішчы
укладанне	уклад.	
укладны ліст	укл. л.	
уклучна	уклуч.	
універсітэт	ун-т	Скарачаецца таксама ў загаловак, калі не з'яўляецца першым словам
універсітэцкі	унів.	
упраўленне (як установа)	упр.	Скарачаецца таксама ў загаловак, калі не з'яўляецца першым словам
урывак	урыв.	
	Ф	
фабрыка	ф-ка	Скарачаецца таксама ў загаловак, калі не з'яўляецца першым словам
факсіміле	факс.	
факультэт	фак.	
фанаграма	фанагр.	

Канец табліцы 1

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
фатаграфія фатограф фізічны	фат. фат. фіз.	Пры прозвішчы Скарачаецца таксама ў загаліўку, калі не з'яўляецца першым словам
філасофскі філіял фільмаграфія фотакопія фрагмент франтыспіс футляр	філас. філ. фільмагр. фотакоп. фрагм. франт. футл.	
	Х	
хімічны	хім.	Скарачаецца таксама ў загаліўку, калі не з'яўляецца першым словам
	Ц	
цана	ц.	Пры лічбах
	Ч	
чарцёж часопіс частка член чыгуначны	чарц. часоп. ч. чл. чыгунач.	Пры прозвішчы ці назве ўстановы Скарачаецца таксама ў загаліўку, калі не з'яўляецца першым словам
чэрвень	чэрв.	
	Ш	
школа шмуцтытул штодзённы штомесячны штотыднёвы	шк. шмуцтыт. штодзён. штомес. штотыдн.	
	Э	
эканамічны	экан.	Скарачаецца таксама ў загаліўку, калі не з'яўляецца першым словам
экземпляр энцыклапедыя	экз. энцыкл.	

Табліца 2 – Спіс асобных выпадкаў скарачэння слоў і словазлучэнняў, якія часта сустракаюцца ў бібліяграфічным запісе пры апісанні нарматыўна-тэхнічных дакументаў

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
	А	
апісанне вынаходства аўтарскае пасведчанне	а. в. а. п.	Пры датах Скарачаецца таксама ў загаліўку
	Д	
дадатковае аўтарскае пасведчанне дадатковы патэнт дзяржаўная рэгістрацыя	дадат. а. п. дадат. пат. ДР	Скарачаецца таксама ў загаліўку Тое ж Пры нумары
	З	
залежнае аўтарскае пасведчанне	залеж. а. п.	Скарачаецца таксама ў загаліўку

Канец табліцы 2

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
залежны патэнт заменены патэнт заяўлена	залеж. пат. замен. пат. заяўл. І	Скарачаецца таксама ў загалоўку – " –
інвентарны	інв. К	Пры нумары
кампанія	КА Л	Скарачаецца таксама ў загалоўку, калі не з'яўляецца першым словам
лімітэд	лтд П	Скарачаецца таксама ў загалоўку
патэнт прамысловы ўзор прыярытэт	пат. ПУ прыяр. Т	Тое ж
таварны знак тэрмін дзеяння патэнта	ТЗ тэрмін дз. пат.	Пры лічбах

Табліца 3 – Спіс асобных выпадкаў скарачэння слоў і словазлучэнняў, якія часта сустракаюцца ў бібліяграфічным запісе пры апісанні аўдыёвізуальных і нотных выданняў і матэрыялаў

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
абаротаў за мінуту* аднагалосы акампанемент акардэон альт (голас) ансамбль* аператар* аперэта* аплікатура аранжыраваў аранжыроўка арган аркестр аркестраваў аркестроўка аўдыёвізуальны матэрыял* афарміцель*	А аб/мін. аднагал. акамп. акард. А анс. апер. ап-та аплікат. аранж. аранж. арг. арк. аркестр. аркестр. АВМ афарм.	У вобласці колькаснай характарыстыкі Тое ж Пры ўказванні сродкаў выканання Пры прозвішчы Пры прозвішчы Тое ж У вобласці колькаснай характарыстыкі Пры прозвішчы Тое ж Пры прозвішчы
балалайка балетмайстар барытон (голас) бас (голас)	Б балал. балетм. Бар. Б	У вобласці колькаснай характарыстыкі Пры прозвішчы У вобласці колькаснай характарыстыкі Тое ж
вакальна-інструментальны ансамбль* валторна відэафільм*	В ВІА влт. вф.	Скарачаецца таксама ў загалоўку апісання У вобласці колькаснай характарыстыкі У вобласці колькаснай характарыстыкі – ВДФ

СТБ 7.12-2001

Працяг табліцы 3

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
многагалосы (шматгалосы) монафанічны* музыка мультыплікатар* мультыплікацыя*	многагал. (шматгал.) мона муз. мультыпл. мульт. Н	Пры прозвішчы Тое ж
набор дыяпазітываў* нараджэнне* нумар дошкі	ндп нарадж. Н. д. О	Пры даце нараджэння
опус	оп. П	
партытура партыя пастаноўка пастаноўшчык практыкаванне* працягласць	партыт. парт. паст. паст. практ. працягл. Р	У вобласці колькаснай характарыстыкі Тое ж Пры прозвішчы Тое ж Пры лічбах У звестках аб выкананні
радок* рэжысёр	рад. рэж. С	Пры прозвішчы
сантыметраў за секунду* сапрана (голас) сімфанічны скрыпка словы стэрэафанічны* суправаджэнне сцэнарый* сцэнарыст*	см/с С сімф. скр. сл. стэрэа суправадж. сцэн. сцэн. Т	У вобласці колькаснай характарыстыкі У вобласці колькаснай характарыстыкі Пры прозвішчы Пры прозвішчы Тое ж
танцавальны творча-вытворчае аб'яднанне* трамбон транскрыбіраваў транскрыпцыя транслітарацыя транспаніраваў транспаніроўка тэлебачанне* тэлефільм* тэнар (голас)	танц. ТВА трамб. транскр. транскр. трансліт. транспан. транспан. ТБ тф. Т У	У вобласці колькаснай характарыстыкі Пры прозвішчы Тое ж — " — — " — — " — У вобласці колькаснай характарыстыкі
урок*	ур. Ф	Пры лічбах
фагот фанаграма фартэпіяна	фаг. фанагр. фп.	У вобласці колькаснай характарыстыкі

Канец табліцы 3

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
філармонія фільм* фільмаграфія* фільмакопія* флейта	філарм. фм фільмагр. фільмакоп. фл. Х	У вобласці колькаснай характарыстыкі
харавы харэаграфічны харэаграфія	хар. харэагр. харэагр. Ч	
чорна-белы*	ч. б. Э	
этыкетка*	этык.	
*Словы, пазначаныя «зорачкай», скарачаюцца толькі пры апісанні аўдыёвізуальных матэрыялаў.		

Табліца 4 – Спіс асобных выпадкаў скарачэння слоў і словазлучэнняў, якія часта сустракаюцца ў бібліяграфічным запісе пры апісанні выяўленчых выданняў

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
	А	
акватынта аловак ансамбль аўталітаграфія аўтапартрэт аўтатыпія	акват. алов. анс. аўталітагр. аўтапартр. аўтатып.	
	В	
вакальна-іструментальны вытворчае аб'яднанне выяўленчы	вак.-інстр. ВА выяўл.	
	Г	
глыбокі друк гравёр гравіраваў гравюра на дрэве гравюра на метале	глыб. друк грав. грав. грав. на др. грав. на мет.	Пры прозвішчы Тое ж
	К	
кадр кінастудыя ксілаграфія	кд. к/с ксілагр.	Пры лічбах
	Л	
лінагравюра	лінагр.	
	М	
металаграфія	металагр.	
	Н	
невядомы мастак	невяд. маст.	Пры прозвішчы
	П	
пастаноўка пастаноўшчык	паст. паст.	Пры прозвішчы Тое ж

Канец табліцы 4

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
радок разцовая гравюра	Р рад. разц. грав.	
скульптар скульптура сцэнарыі сцэнарыст	С скульпт. скульпт. сцэн. сцэн.	Пры прозвішчы Пры прозвішчы Тое ж
творча-вытворчае аб'яднанне трафарэт тыпалітаграфія тыпафоталітаграфія	Т ТВА траф. тыпалітагр. тыпафоталітагр.	
фотамастак фотамеханічны друк фотопартрэт	Ф фотамаст. фотамех. друк фотопартр.	Пры прозвішчы
хромалітаграфія	Х хромалітагр.	
шаўкаграфія штрыхавая цынкаграфія	Ш шаўкагр. штрых. цынкагр.	

Табліца 5 – Спіс асобных выпадкаў скарачэння слоў і словазлучэнняў, якія часта сустракаюцца ў бібліяграфічным запісе пры апісанні картаграфічных выданняў і матэрыялаў

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
аазіс адлегласць архіпелаг арыенціроўка атлас атол аўтамабільная дарога	А ааз. адлегл. арх. арыенц. атл. ат. аўтамаб. дар.	У загатоўку апісання У загатоўку апісання У аналітычным апісанні У загатоўку апісання
басейн без маштабу бланкавая бухта бязрэйкавая дарога	Б бас. б. м-бу бланк. бух. бязрэйк. дар.	У загатоўку апісання У загатоўку апісання
вадаспад вадасховішча велічыня водмель возера вулкан вярста вярхоўе	В вдп. вдсх. веліч. водм. воз. влк. в. вярх.	У загатоўку апісання Тое ж Пры лічбах У загатоўку апісання У загатоўку апісання У загатоўку апісання

Працяг табліцы 5

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
вяршыня	вярш.	Тое ж
	Г	
гавань	гав.	У загатоўку апісання
горная дарога	горн. дар.	
грунтавая дарога	грунт. дар.	
	Д	
дадатковая карта	дадат. карта	
даліна	дал.	У загатоўку апісання
дарогі	дар.	
дарожныя знакі	дарож. зн.	
датаваць	датав.	
дыяметр	дыям.	Для памеру глобуса
дэпартамент	дэп.	У загатоўку апісання
	З	
заліў	зал.	У загатоўку апісання
запаведнік	запавед.	Тое ж
заходняя даўгата	зах. даўгата	Пры каардынатах і праекцыях
зборны ліст	зб. л.	
здвоены ліст	здв. л.	
зямельны	зям.	
	І	
імперыя	імп.	У загатоўку апісання
	К	
каардынаты	каард.	
калгас	калг.	У загатоўку апісання
калонія	калон.	Тое ж
канал	кан.	— " —
канатная дарога	канат. дар.	
кантон	кант.	У загатоўку апісання
карысныя выкапні	карыс. выкап.	
карыстанне	карыст.	
катлавіна	катл.	У загатоўку апісання
клапан	клап.	
крэпасць	крэп.	У загатоўку апісання
курорт	кур.	Тое ж
	Л	
лагуна	лаг.	У загатоўку апісання
ліман	лім.	Тое ж
ляднік	лядн.	— " —
	М	
маршрут	марshr.	У загатоўку апісання
маштаб	м-б	
мерыдыян	мерыд.	
мыс	м.	У загатоўку апісання
мясцовасць	мясц.	Тое ж
	Н	
нізіна	нізін.	У загатоўку апісання
нізоўе	ніз.	Тое ж
	П	
павелічэнне	павеліч.	Пры вертыкальным маштабе

Канец табліцы 5

Слова (словазлучэнне)	Скарачэнне	Умовы прымянення
пагранічны паказана паралель парог паўвостраў паўднёвая шырата паўночная шырата перспектыўны пласкагор'е прадмесце праектаванне праекцыя праліў прасёлкавая дарога (прасёлкавая) пратэктарат праход прыбліжаны пустыня пячора	пагран. паказ. парал. пар. п-аў паўдн. шырата паўн. шырата перспект. пласк. прадм. праектав. пр-цыя прал. прасёл. дар. пратэкт. прах. прыбл. пуст. пяч.	У загалёўку апісання Пры каардынатах і праекцыях Тое ж У загалёўку апісання Тое ж У загалёўку апісання У загалёўку апісання Пры маштабе У загалёўку апісання
радовішча распаўсюджванне раўніна роўнавугольная роўнавялікая роўнапрамежкая рэканструяванне	радов. распаўсюдж. раўн. роўнавуг. роўнавял. роўнапрамеж. рэканструяв.	Пры праекцыі Тое ж — " —
сажань саўгас скала	саж. саўг. ск.	У загалёўку апісання Тое ж
узбярэжжа узвышша умоўныя абазначэнні умоўныя знакі упадзіна урочышча усходняя даўгата	узбяр. узвыш. умоўн. абазн. умоўн. зн. упад. уроч. усх. даўгата	У загалёўку апісання Тое ж У загалёўку апісання Тое ж Пры каардынатах і праекцыях
фарватэр	фарв.	У загалёўку апісання
хрыбет	хр.	У загалёўку апісання
шматфарбавы	шматфарб.	

Дадатак А
(даведачны)

Бібліяграфія

- [1] Правила составления библиографического описания. – М., 1986. – ч.2: Нотные издания. – М., 1987. – Приложение 8.
ч.4: Нормативно-технические и технические документы. Неопубликованные документы. – М., 1989. – Приложение 5.
ч.5: Изоиздания. – М., 1993. – Приложение 7.
ч.6: Аудиовизуальные материалы. – М., 1989. – Приложение 3.
Библиографическое описание картографических произведений. – М., 1980. – Приложение 3.